
Julkaisu 21.01.2010

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi

Valtioneuvosto asetti kesäkuussa 2007 komitean valmistelemaan sosiaaliturvan uudistamista. Komitean tehtävänä on hallitusohjelman mukaisesti laatia ehdotus sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta laatimalla ehdotus riittävästä perusturvasta, aktiivivaihtoehtoja korostavasta ansioturvasta, kannustavuuden parantamisesta, sosiaaliturvan selkeyttämisestä ja sosiaaliturvan kestävyuden varmistamisesta. Määräaika ehdotuksen laatimisille annettiin vuoden 2009 loppuun saakka. Hallituksen iltakoulun kannanotossa toukokuussa 2008 edellytettiin, että komitea laatii uudistuksen peruslinjaukset vuoden 2008 loppuun mennessä. Lisäksi kiireelliset ehdotukset tuli tehdä siten, että ne ovat eduskunnan käsiteltävinä syksyllä 2008. Komitean esitys sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen peruslinjauksista julkaistiin tammikuussa 2009 (STM Selvityksiä 2009:10). Merkittävä osa peruslinjauksiin sisältyvistä ehdotuksista oli konkreettisia lainsäädäntöä koskevia esityksiä, jotka ovat jo siirtyneet lainvalmisteluun.

Tammikuun 2009 peruslinjaukset muodostavat komitean loppuraportin lähtökohdan. Komitean ehdotukset muodostavat kokonaisuuden, joka linjaa sosiaaliturvan kehittämistä. Komitea on ymmärtänyt tehtäväkseen tarkastella sosiaaliturvan haasteita nimenomaan pitkällä tähtäyksellä, seuraavan vuosikymmenen loppupuolelle saakka. Monet ehdotukset tähtäävät työllisyysasteen nostamiseen tulevaisuudessa. Ehdotukset voidaan toteuttaa vain julkisen talouden kestävyuden sallimissa rajoissa. Komitean näkemyksen mukaan pitkällä tähtäyksellä vakavimman uhan sosiaaliturvan kestävyydelle asettaa ikärakenteen muutos. Tästä syystä komitea on selvittänyt laajalti sellaisia toimenpidevaihtoehtoja, jotka mahdollistavat työllisyysasteen nostamisen taantuman jälkeisinä vuosina.

Komitean ehdotuksia, jotka ovat edenneet lainsäädännöksi, taikka joiden toteuttamisaikataulusta on erikseen päätetty, ovat muun muassa takuueläke, indeksisuojan laajennus, perusvähennyksen korotus, kuntoutuspsykoterapian lakisääteistäminen, kuntoutusrahan vähimmäismäärän korottaminen, työterveyshuollon vaikuttavuuden parantaminen, osasairauspäiväraha, eläkkeen lepäämään jättäminen, sairauspäivärahan ja opintotuen yhteensovitus, työttömyysturvan ennakkomaksun joustavoittaminen sekä ns. sosiaatupossa sovitut toimenpiteet koskien työttömyyspäivärahaa, lisäpäiväoikeuksia, vuorotteluvapaan vakinaistamista, muutosturva, koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustukea ja prosenttivähennyslakia.

Perusturvan tasoa ehdotetaan parannettavaksi jo sovittujen takuueläkkeen ja indeksisuojan lisäksi myös aktivointilisää korottamalla ja poistamalla vähimmäismääräisen sairauspäivärahan omavastuuaika. Lisäksi perusturvan tason määräaikainen arviointi ehdotetaan lakisääteistettäväksi. Kustannusten korvausten osalta ehdotuksina ovat yleisen asumistuen yksinkertaistaminen, asumistukijärjestelmän yhtenäistäminen, julkisesti tuetun asuntokannan tarkoituksenmukaisen käytön edistäminen sekä hoitotuen toimeenpanon siirtäminen Kelalle. Asiakasmaksuja koskevia ehdotuksia ovat muun muassa asumispalvelujen maksujen sitominen kotihoidon maksuun sekä terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto.

Toimeentuloturvan kannustavuutta ehdotetaan parannettavaksi aktivointisuunnitelman aikaistamisella, työmarkkinatuen tarveharkinnasta luopumisella, toimeentulotuen etuoikeutetun tulon vakinaistamisella, työttömyysturvan sovittelun yksinkertaistamisella sekä työllistymisestelikoikeilulla. Lisäksi toimeentulotuen perusosan alentamisen kriteereitä tarkistetaan koulutuksesta kieltäytymisen osalta. Lisäksi ehdotetaan muun muassa työpankkimallin kokeilun jatkamista, sairauspäivärahan enimmäisajan joustavoittamista, eläkkeen lepäämään jättämisen ansaintarajan korottamista, osatyökyvyttömyyseläkkeen luomista kansaneläkkeeseen, työssäkäyntilisen luomista vammaistukeen sekä kuntouttavasta työtoiminnasta kunnille maksettava korvauksen porrastamista. Lisäksi kuntoutusta ehdotetaan tehostettavan asettamalla määräaika kuntoutustarpeen arvioinnille sekä nostamalla lääkinnällisen kuntoutuksen ikäraja.

Lainsäädännön ja menettelytapojen selkeyttämistä koskevia esityksiä komitean loppumietinnössä ovat sosiaaliturvalainsäädännön kehittämisohjelma, tulolajien käsittelyn vaiheittainen kehittäminen, työttömyydenaikaisen perusturvaetuuksien yhdistäminen, yhden asioinnin periaate, käsittelytakuu, päätöksen oikaisumenettelyn laajentaminen sekä sähköisen hakemusmenettelyn selkeyttäminen luomalla yhden palvelupisteen malli sekä sähköinen potilasasiakirja-arkisto.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi
Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:62 ISBN 978-952-00-2952-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2953-1 (PDF)
ISSN 1236-2115 (painettu) ISSN 1797-9897 (verkkajulkaisu)

Muualla palvelussamme

Sosiaaliturvan kokonaisuudistus (Sata) http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/sata

Koko julkaisu http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-10834.pdf (pdf, 1250 kB)

Julkaisu stm.fi-palvelussa:

<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/julkaisu/1482127#fi>